

And one who removes honeycombs

והרודה חלות דבש -

Overview

The ברייתא cites a dispute regarding one who removes a honeycomb (from a bee hive) on יו"ט. ר' אליעזר maintains that he is חייב מלקות (if he did it במזיד), while the חכמים maintain that it is merely a מדרבנן. Our תוספות discusses why there should be a חייב מלקות, since חלות דבש are food which can be eaten on יו"ט and one is permitted to do certain מלאכות on יו"ט if they are done in order to prepare food.

תוספות asks:

תימה לרבינו יצחק אמאי לוקה ביום טוב לרבי אליעזר –

The ר"י is astounded! Why, according to ר"א, does he receive lashes for being on יו"ט; the question is not limited to ר"א –

ורבנן נמי לא פליגי אלא משום דלא חשבי לה מלאכה¹ -

And the only reason the רבנן argue with ר"א (and maintain it is a שבות) is only because they do not consider חלות דבש as a מלאכה; however if it would be a מלאכה they would agree with ר"א that he is לוקה; but how can this be -

והא תנן בפרק קמא דמגילה (דף ז,ב) אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד -

But we learnt in a משנה in the first פרק of מגילה, מסכת מגילה, 'there is no difference between יו"ט and שבת (regarding מלאכה) except for the מלאכות which are needed for אוכל נפש exclusively (which are permitted on יו"ט [but not on שבת]) -

רבי יהודה² אומר אף מכשירי אוכל נפש³ -

ר"י said that even 'מכשירי אוכל נפש' are permitted on יו"ט. This concludes the משנה (and the ברייתא).

וקאמר בגמרא מאי טעמא דתנא קמא אמר קרא 'הוא לבדו יעשה לכם' הוא ולא מכשירין -

And the גמרא there explains, 'what is the reason of the ת"ק that they do not permit מכשירי אוכל נפש, because the verse states 'only that may be done for you', meaning 'אוכל נפש' of מכשירין, but not the אוכל נפש (that) הוא' -

ורבי יהודה כתיב הוא וכתיב לכם -

And ר"י maintains, 'הוא' is written (which is an exclusion) and 'לכם' is written

¹ The רבנן argue with ר"א regarding חלות דבש והמרבץ והרודה. The reason the רבנן consider חלות דבש a שבות is certainly because they do not consider it a מלאכה since it is אין מתכוין [see previous המכבד (תוס' ד"ה המכבד)], therefore since all these cases (המרבץ והרודה וכו') were taught together, the reason for considering them a שבות are (presumably) the same (but it has nothing to do with אוכל נפש, since צורך אכילה and צורך מלאכה are not אוכל נפש).

² ר"י is not mentioned in the משנה but rather in a ברייתא following the משנה.

³ מכשירי אוכל נפש means work that is directly required to prepare food for eating, for instance cooking. אוכל נפש (enabling אוכל נפש) is work that enables one to prepare food, for instance chopping wood in order to make a fire.

⁴ The פסוק reads, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם מִטֹּב הָאֲדָמָה לְעֹשֶׂה לָכֶם, reads שמות (בא) יב,טז in פסוק.

(which is an inclusion) -

כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב וכאן במכשירין שאי אפשר כולי -

Here (the exclusion of **הוא**) is discussing **מכשירין which one could have done from** **ע"ט** (those are excluded and not permitted to be done on **ע"ט**); **here** (the inclusion of **לכם**) is discussing **מכשירין which were impossible, etc.** to do **ע"ט** (those are permitted to be done on **ע"ט**). This concludes the citation from the גמרא. continues with his question -

מכלל דאוכל נפש שרי רבי יהודה אפילו באפשר⁵ -

We can infer that אוכל נפש (not מכשירי אוכל נפש) is permitted according to ר"י even if it was possible to do it ע"ט -

ורבנן נמי משמע דלא פליגי אלא במכשירין ולא באוכל נפש -

And it seems that even the רבנן do not argue with ר"י regarding אוכל נפש that it is permitted even if **ע"ט** אפשר לעשותה מעי"ט, they **only argue regarding מכשירין** that it is permitted even if **ע"ט** אפשר לעשותה מעי"ט, **א"א**, **but not regarding אוכל נפש**, which is מותר **ע"ט**, even though it was אפשר לעשותה מעי"ט. The question is that since הרודה חלות דבש is a אוכל נפש, צורך אוכל נפש, it should be permitted according to everyone, and there should not even be a שבות and certainly no חיוב מלקות.

ועוד⁶ דהך ברייתא כרבי יהודה כדפרישית⁷ -

And additionally this ברייתא is according to ר"י, as I explained, so it should certainly be permitted.

ועוד⁸ דבפרק תולין (לקמן דף קלז, ב) אמרינן דרבי אליעזר סבר כרבי יהודה -

And furthermore, for in פרק תולין the גמרא states that ר"א agrees with ר"י regarding מכשירי אוכל נפש -

ועדיפא מדרבי יהודה ושרי אפילו אפשר לעשותן מערב יום טוב -

And ר"א is even more lenient than ר"י, for ר"א permits אוכל נפש even if it is possible to do them מעי"ט. So why is it that here ר"א is מחייב מלקות for one who is רודה חלות דבש, when it is אוכל נפש -

responds to an anticipated resolution:

ולכא למימר דמיירי ברודה לצורך חול דמכל מקום תקשי -

⁵ The exclusion of **הוא** (prohibiting מלאכה which was able to be done **ע"ט**), was only regarding אוכל נפש מכשירי, but not regarding אוכל נפש which is permitted on **ע"ט** even though it was possible to do it **ע"ט**.

⁶ Even if we should maintain (not as תוספות just assumed) that according to the חכמים for אוכל נפש to be מותר it must be only in a case where **א"א** לעשותה מעי"ט, and these חלות דבש were able to be removed from **ע"ט**, therefore according to the חכמים it would be an שבות, but according to ר"י who is מתיר אוכל נפש even if **ע"ט** אפשר לעשותה מעי"ט, it should be מותר and there should certainly not be a חיוב מלקות (for this ברייתא follows the view of ר"י).

⁷ See [TIE footnote # 8].

⁸ ר"י is anticipating a possible resolution; perhaps this which תוס' mentioned previously that this ברייתא follows ר"י that is only regarding that אין מתכוין אסור (see footnote # 7), however regarding אוכל נפש [מכשירי], perhaps we follow the view of the רבנן, who may maintain that even אוכל נפש is only permitted if **ע"ט** אפשר לעשותה ביו"ט (see footnote # 6).

And we cannot answer that we are discussing a case where he is **רודה** for a weekday need,⁹ so therefore this is prohibited; for nevertheless there is still a difficulty -

למאן דאית ליה הואיל ואי מקלעי ליה אורחין בפרק אלו עוברין¹⁰ (פסחים דף מו,ב) -

According to the one who maintains in עוברין 'פרק אלו עוברין', 'since if guests would chance upon him' -

ועוד¹¹ דרבי אליעזר גופיה אית ליה התם הואיל -

And additionally ר"א himself maintains there that we say **הואיל**! The question remains why is he חייב since this is מלאכת אוכל נפש.

answers: תוספות

ואומר רבינו יצחק דאיכא לאוקמי ברודה סמוך לחשיכה דלא חזי תו לאורחין¹² -

And the ר"י says that we can establish this ruling in a case where he was **רודה** close to nightfall (of מוצאי יו"ט), so it is no longer suitable for guests.

אי נמי בדבש שהדביש או אסור בהנאה¹³ דלא חזי לאכילה -

Or it may also be discussing honey which was spoiled or it was forbidden to derive benefit from it, in which case it is not fit to eat, so therefore he is חייב.

asks: תוספות

ומיהו תימה לרבינו יצחק כיון דמותר לגבן ביום טוב מן התורה אפילו באפשר¹⁴ -

However the ר"י is still astounded; since it is permitted מה"ת to make cheese on יו"ט, even if it was possible to make it -

אפילו לא יהא מותר מדרבנן אלא בדלא אפשר -

So even if it is not מותר מדרבנן to make cheese on יו"ט unless it is א"א to make it ע"י"ט, we will have this question; if מה"ת it is לגבן -

אם כן נפל ביתו ביום טוב יהא מותר לבנותו ביום טוב -

Therefore it should turn out that if one's house collapsed on יו"ט he should be

⁹ He plans to eat these חלות דבש after יו"ט.

¹⁰ The גמרא there cites a מחלוקת regarding one who bakes on יו"ט for a weekday. רב חסדא maintains he is חייב, while רבא maintains that he is פטור. The reason why he is פטור is that (even though he baked it for tomorrow, however) if guests were to come today (on יו"ט), he would use it today, therefore it cannot be considered that he baked it exclusively for a weekday. This היתר is called 'הואיל' (since). According to רבא, even if he was **רודה** the חלות דבש for הול, he should still be פטור, because of הואיל.

¹¹ ר"א is adding that the question is not only on רבא (who maintains הואיל), how will he explain ר"א, but rather the question is on ר"א himself.

¹² The case of **רודה** חלות דבש is where he was **רודה** for the next day (weekday), and the concept of הואיל will not apply because he was **רודה** on יו"ט right before מוצאי יו"ט so no guests will come in time to serve them the חלות דבש, therefore since he did a מלאכה which was not אוכל נפש, he is חייב (according to ר"א).

¹³ The entire hive was used as an offering to an זרה עבודה.

¹⁴ See footnote # 5 that by אפשר לעשותה מע"י"ט it is מותר even if it is אוכל נפש.

permitted to rebuild it on יו"ט -

דמתוך¹⁵ שהותר בנין לצורך דמגבן הוי משום בונה¹⁶ כדאמר בסמוך הותר נמי שלא לצורך -
מגבן for צורך אוכל נפש of 'building' (בונה) was permitted for נפש אוכל נפש (making cheese) is considered 'building' as the גמרא states shortly, it is also permitted for נפש אוכל נפש -

ובלבד שיהא צורך היום לאכול בתוכו שלא יכנו שרב ושמש -

Provided that there should be a need for this building today; which there is, for he is rebuilding it in order to eat inside and that the heat and the sun should not strike him –

answers: תוספות

ויש לומר דאסור מדרבנן דהוי עובדא דחול כי היכי דאסורין טחינה והרקדה ביום טוב:
And one can say that rebuilding a house is אסור מדרבנן for it is a 'weekday work', just as grinding grain and sifting flour are prohibited on יו"ט (even though it is נפש אוכל נפש), because of its 'weekday' nature; it is not appropriate for יו"ט.

Summary

One may be אסור בהנאה on יו"ט (מה"ת) unless the honey is spoiled or דבש.
One may not build on יו"ט (even though גבינה was בונה) because it is עובדא דחול.

Thinking it over

1. May one harvest vegetables on יו"ט לצורך אכילה?
2. What is the connection between the second question of תוס' (that בונה should be (הרודה חלות דבש) and the first question of תוס' (regarding מותר ביו"ט)?¹⁷

¹⁵ There is a rule that since (מתוך) certain מלאכות were permitted for נפש אוכל on יו"ט, these same מלאכות are permitted even for נפש אוכל נפש (provided there is some need for it on יו"ט). For instance one may carry food on יו"ט in order to eat it; therefore נפש אוכל נפש (הותרה שלא לצורך אוכל נפש) it was also permitted for נפש אוכל נפש (such as a סידור to daven) even though it is not נפש אוכל נפש.

¹⁶ One is not permitted to make cheese on שבת because it is considered building; we are building up the liquid milk into a solid block of cheese. However on יו"ט it should be permitted (at least מה"ת) for it is נפש אוכל נפש. The question is since בונה is נפש אוכל נפש it should be מותר even נפש אוכל נפש.

¹⁷ See footnote # 14. See also של מי שבת.